

دومین اجلاس مجمع همکاری چین – آفریقا^۱ در آدیس آبابا (۱۶-۱۳ دسامبر ۲۰۰۳)

از زمان تشکیل جمهوری مردمی چین در سال ۱۹۴۹، رهبران چین اهمیت زیادی به توسعه روابط با کشورهای آفریقایی داده‌اند. آنها تلاش کرده‌اند که روابط سنتی چین - آفریقا و همکاری‌های دوستانه فیما بین را افزایش دهند. بین سالهای ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۴، نخست وزیر چین در سفر به کشورهای آفریقایی، اصولی را بعنوان چارچوب روابط چین با کشورهای آفریقایی و عربی بنا نهاد از جمله اینکه چین از مردم آفریقا و عرب در مبارزه علیه امپریالیسم و استعمار قدیم و جدید تا پیروزی و تضمین استقلال ملی آنها، از سیاست بی طرفی و عدم تعهد کشورهای عربی و آفریقایی، از اتحاد انسجام با روش انتخابی خودشان و از حاکمیت و عدم دخالت کشورهای خارجی در امور داخلی آنها حمایت می‌کند. در آن زمان چین به دو دلیل در پی تقویت روابط خود با کشورهای جهان سوم برآمد. اولاً به دلیل جنگ سرد و وجود دو قطب شرق و غرب، چین در مبارزه با هژمونی شوروی سابق و آرزوهای امپریالیستی آمریکا بود. چین در صدد بود که با مطرح کردن خود به عنوان رهبر جهان سوم به عنوان یک قطب سوم (انتخاب سوم) ظاهر شود. ثانیاً در پی جلب آراء کشورهای جهان سوم برای تصدی کرسی دائم شورای امنیت سازمان ملل بود که به دو هدف مذکور نیز دست یافت.

---

^۱. Second China – African Cooperation Forum

در همین راستا کشور چین برای کمک اقتصادی و فنی به کشورهای خارجی، اصلی را اعلام کرد مبنی بر این که کمک‌های اقتصادی خارجی و شکلی از وام‌های درازمدت بدون نرخ بهره یا با نرخ بهره پایین ارائه می‌شود تا فشار را بر کشور وام‌گیرنده به حداقل برساند. در ارائه وام به حاکمیت کشور وام‌گیرنده احترام زیاد گذاشته و آن را به شرط یا امتیازاتی منوط نخواهد کرد و در این زمینه بر اساس اصل منافع مشترک و متقابل عمل می‌نماید.

این سیاست موفق چین بویژه در ارتباط با آفریقا تاکنون ادامه داشته و در همین راستا مجمع همکاری چین - آفریقا با پیشنهاد روابط و همکاری برای برآوردن نیازهای جهانی شدن اقتصاد و توسعه تشکیل گردید. تشکیل مجمع، اقدامی اساسی و آینده‌نگر بود که همکاری کشورهای چین و آفریقا را در راستای همکاری جنوب - جنوب تقویت می‌کند. اولین اجلاس مجمع مذکور در سال ۲۰۰۰ در پکن، پایتخت چین برگزار شد و قرار شد اجلاس مجمع هر سه سال برگزار شود.

در اولین اجلاس در پکن، رهبران کشورهای چین و آفریقا از جمله رؤسای جمهور کشورهای چین، توگو، الجزایر، زامبیا، تانزانیا و دبیرکل سازمان وحدت آفریقای سابق (اتحادیه آفریقای فعلی)، هشتاد وزیر خارجه و اقتصادی و ۲۰ سازمان بین‌المللی شرکت کرده بودند. در پایان اجلاس نیز دو سند مهم تحت عنوان اعلامیه پکن پیرامون مجمع همکاری چین - آفریقا و برنامه همکاری چین - آفریقا در توسعه اقتصادی و اجتماعی به تصویب رسید که در واقع چارچوبی برای مشارکت درازمدت و پایدار چین - آفریقا در ابعاد مختلف محسوب می‌شد. طرفین موافقت کردند مشارکتی بلندمدت و پایدار را از نوعی جدید و بر اساس منافع مشترک و متقابل ایجاد کنند.

بعد از برگزاری اولین مجمع، کمیته‌های پیگیری مصوبات در سطح وزرا در کشورهای آفریقایی از جمله اتیوپی، زامبیا، سودان و چین تشکیل گردید تا موضوعات را پی‌گیری کنند. از زمان برگزاری اولین نشست مجمع تا برگزاری دومین آن، تحولات زیادی در روابط چین - آفریقا بخصوص در زمینه‌های تجارت، سرمایه‌گذاری، وام، توسعه منابع انسانی و توریسم روی داده است. کشور چین در این چارچوب کمک‌های زیادی از جمله کمک نقدی، وام، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تبادل هیأت - برای توسعه اقتصادی و اجتماعی آفریقا انجام داده است. چین بدین طریق اعتماد کشورهای آفریقایی را برای رسیدن به اهداف خود در توسعه پایدار جلب کرده و در اقتصاد کشورهای آفریقایی نیز ریشه دوانده است، بطوریکه علاوه بر وفور مصنوعات ارزان قیمت ساخت چین در بازارهای آفریقا، شرکت‌های چینی در اکثر کشورهای آفریقایی در زمینه‌های مختلف از جمله ساخت و ساز، برق، مخابرات و منسوجات فعالیت دارند.

دومین اجلاس مجمع همکاری چین - آفریقا

دومین اجلاس مجمع از تاریخ ۱۳ لغایت ۱۶ دسامبر ۲۰۰۳ در سه سطح مقامات ارشد، بازرگانی (بطور همزمان و موازی) و وزرا با عنوان «دوستی، همکاری و توسعه» در مقر کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا UNECA برگزار شد. در این اجلاس هیأت‌های وزارت امور خارجه و همکاری‌های اقتصادی و بین‌المللی ۴۵ کشورهای آفریقایی از جمله چیسانو، رئیس‌جمهور موزامبیک و رئیس دوره‌ای اتحادیه آفریقا، رئیس‌جمهور سودان، رئیس‌جمهور زیمباوه و نخست‌وزیر اتیوپی و هیأت بزرگ از چین به ریاست نخست‌وزیر این کشور حضور داشتند. هدف اجلاس ارتقاء و استحکام روابط مردم آفریقا و چین، تقویت روابط دیپلماتیک و سیاسی در سطوح چندجانبه، افزایش سرمایه‌گذاری، افزایش انتقال دانش و تبادل تجربه بین طرفین به منظور تسریع در روند توسعه

کشاورزی، صنعت، زیرساخت‌ها، نیروی انسانی، فرهنگ، ارتباطات، توریسم و ارتقاء امنیت دسته‌جمعی جهانی بود که از طریق همکاریها و سرمایه‌گذاریهای مشترک چین و آفریقا حاصل خواهد شد. اجلاس آدیس‌آبابا، اولین اجلاس مجمع در سطح وزرا محسوب می‌شود که در آفریقا (خارج از چین) برگزار می‌شود. برنامه اصلی اجلاس بررسی اجرای دو مصوبه اولین اجلاس و ارائه ابتکارات و راهکارهای جدید همکاری چین - آفریقا برای توسعه در زمینه‌های مختلف با اولویت توسعه منابع انسانی. توسعه زیرساخت‌های کشاورزی و سرمایه‌گذاری و تجارت برای مشارکت بلندمدت و پایدار چین - آفریقا بود.

در مراسم افتتاحیه اجلاس مجمع همکاری چین - آفریقا در سطح وزراء، آقای ونجیابائو نخست وزیر چین اظهار داشت: چین آماده کار با کشورهای آفریقا برای توسعه و تقویت مشارکتی از نوع جدید در راستای همکاریهای سودمند دوجانبه، پایدار و طولانی می‌باشد. وی همچنین اضافه کرد روابط آفریقا و چین می‌تواند از طریق همکاریهای چندجانبه، رایزنی‌ها و هماهنگی در موقعیت‌های مختلف افزایش یابد که این موارد باعث توسعه بیشتر روابط سنتی چین - آفریقا و دموکراسی در روابط بین‌المللی می‌شود و از طرفی چالشهای جهانی شدن را نیز برآورده می‌کند و در واقع فصل جدیدی در روابط چین و آفریقا گشایش می‌یابد. وی همچنین اظهار داشت کشورش از زمان برگزاری اولین مجمع شاهد رشد و تداوم همکاریها و کسب دستاوردهای قابل توجهی در روابط چین و آفریقا بوده است. بیش از ۱۱۷ شرکت چینی در سراسر آفریقا در زمینه‌های مختلف سرمایه‌گذاری کرده‌اند که تعداد آنها رو به افزایش است. چین از برنامه‌های آموزشی مختلف حمایت کرده که از این طریق تاکنون حدود ۶۰۰۰ نفر در سطح فنی و حرفه‌ای در آفریقا آموزش دیده‌اند. وی در سخنان خود همچنین تأکید که جامعه بین‌المللی برای حفظ صلح و توسعه جهانی بایستی به مردم آفریقا که با چالشهای ویژه‌ای در پروسه جهانی شدن اقتصادی مواجه‌اند، توجه بیشتری بکند.

آقای ملس زناوی، نخست وزیر اتیوپی نیز در سخنان خود اظهار داشت: سیاست چین در آفریقا بر اساس اصل احترام متقابل و تساوی بوده است. وی اشاره کرد که کمک چین به آفریقا به آزادی آفریقا محدود نشد، بلکه به توسعه این قاره نیز کمک کرد. مردم چین همیشه دوستان قابل اعتماد مردم آفریقا بوده‌اند. وی از اولین مجمع بعنوان نقطه عطفی در تاریخ روابط چین و آفریقا یاد کرد که مکانیزمی مؤثر برای تعمیق روابط ایجاد کرد. وی اظهار داشت از آن زمان تاکنون پیشرفت‌های مهمی در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی در آفریقا بوجود آمده است.

آقای چیسانو، رئیس جمهوری موزامبیک و رئیس دوره‌ای اتحادیه آفریقا طی سخنانی ضمن تأکید بر اهمیت روابط تاریخی چین و آفریقا، اظهار داشت اجلاس در زمانی برگزار می‌شود که آفریقا در مراحل اولین اجرای استراتژی توسعه و ابتکار مشارکت جدید برای توسعه آفریقا (NEPAD) قرار دارد. وی همچنین با تأکید بر نییاد به عنوان دیدگاهی مشترک برای کاهش فقر و افزایش رشد و توسعه پایدار در قاره آفریقا، از چین دعوت کرد که در چارچوب آن نقش با ارزش و مهمی را برای توسعه آفریقا اعمال نماید. وی همچنین افزود، چین طی چندین دهه شریک آفریقا بوده است. دوستی و روابط چین با آفریقا ریشه در زمانی دارد که قاره آفریقا درگیر مبارزه با استعمارزدایی بود. در آن دوران مردم چین کمک زیادی به جنبش‌های آزادیبخش آفریقا کردند. زیرا می‌دانستند که مردم آزاد آفریقا تنها در شرایط صلح و امنیت می‌توانند توسعه اقتصادی - اجتماعی پایدار خود را افزایش دهند. وی تأکید نمود که چالش جدید آفریقا مبارزه علیه فقر است که امیدواریم انسجام و مشارکت چین در دوران استعمارزدایی آفریقا بار دیگر در مبارزه علیه فقر، بیسوادی، اقتصاد ضعیف، کمبود غذا، بیماری‌های اپیدمیک، زیرساخت‌های اساسی و شبکه‌های آب تجدید گردد.

وی از طرف اتحادیه آفریقا، تعهد و اراده قاره آفریقا در تقویت همکاری و روابط با چین را مورد تأیید قرار داد و تأکید نمود کشاورزی بخشی است که می‌تواند امنیت

غذایی و کاهش فقر را در آفریقا تضمین کند. لذا از دولت و مردم چین دعوت کرد که در قالب نیپاد از توسعه بخش کشاورزی حمایت کنند. وی خواستار افزایش روابط چین - آفریقا در زمینه‌های صلح و امنیت، کشاورزی، زیرساختاری، توسعه منابع انسانی، بهداشت، علوم، تکنولوژی، تجارت و سرمایه‌گذاری شد. وی همچنین تأکید کرد آفریقا برای مدت طولانی مصرف کننده تولیدات چینی بوده است و حالا آفریقا به بازار چین برای فروش تولیدات خود نیاز دارد. نامبرده از چین به خاطر بخشش بدهی ۳۱ کشور آفریقایی تشکر کرد.

نتایج اجلاس

در این اجلاس اجرای برنامه عمل اجلاس گذشته مجمع (سال ۲۰۰۰ در پکن) مورد بررسی قرار گرفت. کنفرانس سطح مبادلات تجاری و دیگر همکاریها را خوب ارزیابی کرد. با این حال تأکید نمود که زمینه بالقوه گسترش همکاری وجود دارد و به طرفین توصیه کرد با اقداماتی عملی و مؤثر زمینه آن را فراهم کنند. از تشکیل اتحادیه آفریقا و نیپاد بعنوانی تحولاتی مهم ذکر شده که در زمان بین دو اجلاس مجمع بوجود آمده و شرایط مطلوب را برای توسعه ایجاد کرده است. بعلاوه برنامه کاری سه سال آتی مجمع به تصویب رسید که چارچوب و راهنمای همکاری طرفین را در سه سال آتی مشخص می‌کند. برنامه عمل شامل سندی در خصوص همکاری برای توسعه اقتصادی و اجتماعی در آفریقا می‌باشد که توسط طرفین اجرا خواهد شد. این برنامه عمل در خصوص همکاری در زمینه‌های مختلف از جمله کشاورزی، زیرساختاری، تجارت، سرمایه‌گذاری و رایزنی می‌باشد. برنامه مذکور بر همکاریها و گفتگو در زمینه‌های سیاسی، صلح و امنیت و مبارزه با تروریسم در بالاترین سطوح نیز تأکید می‌کند. طرفین با ایجاد مکانیزمهای

همکاری سیاسی و کمیته‌های مشترک پیرامون همکاری اقتصادی، تجارت، علوم و تکنولوژی، روند همکاریها و کانالهای گفتگو را تقویت خواهند کرد. علاوه بر موارد فوق، طرفین در برنامه آتی بر موارد ذیل توافق کردند:

- طرفین راه‌حلهای خود برای همکاری و حمایت از نقش بیشتر سازمان ملل، اتحادیه آفریقا و دیگر سازمان‌های منطقه‌ای جهت پیش‌گیری، میانجیگری و حل و فصل منازعات در آفریقا بررسی کردند. چینی‌ها همچنین موافقت کردند که به مشارکت فعال در عملیات حفظ صلح پروسه مین‌زدایی در آفریقا ادامه دهند و به شورای صلح و امنیت اتحادیه آفریقا کمک‌های مالی و نقدی و آموزشهای مربوطه را ارائه دهند.
- طرفین در خصوص تروریسم یک موضع مشترک گرفته بر این نکته اجماع داشته‌اند که تروریسم تهدیدی برای صلح و امنیت تمام کشورها محسوب می‌شود. چین با تأکید معاهده ضد تروریسم و حمایت از ایجاد مرکزی برای مطالعات و تحقیقات پیرامون تروریسم در الجزایر، از تلاش آفریقا برای جلوگیری و مبارزه با تروریسم حمایت می‌کند. طرفین همچنین توافق کردند همکاری خود را برای مبارزه با تروریسم تحت نظارت سازمان ملل و دیگر مجامع بین‌المللی تقویت کنند.
- طرفین همچنین تأکید کردند که رایزنی و همکاری آنان در امور بین‌المللی در حال افزایش می‌باشد. آنها توافق کردند که با اتخاذ مواضع مشترک جهت حفظ منافع مشترک در موضوعات اصولی مانند حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، عدم دخالت در امور داخلی، حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات، شرایط برای همزیستی مسالمت‌آمیز، حفظ هویت ملی و حق توسعه تقویت خواهد شد. چین همچنین قول داد که بعنوان عضو شورای امنیت سازمان از مواضع کشورهای آفریقایی و پیشنهادات و مواضع اتحادیه آفریقا در سازمان ملل و جوامع بین‌المللی حمایت خواهد کرد.

- چین موافقت کرد که در چارچوب مجمع همکاری، با اقداماتی قاطع، همکاری با کشورهای آفریقایی، سازمان‌های منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای در قاره آفریقا را در بخش‌های اولویت داده شده تحت NEPAD مانند توسعه زیرساختاری، جلوگیری و درمان بیماری‌های عمومی و عفونی (ایدز، مالاریا، ...)، توسعه منابع انسانی و بخش کشاورزی افزایش دهد.
- در زمینه توسعه اقتصادی طرفین موافقت کردند که همکاری فیمابین بخصوص در زمینه‌های کشاورزی، زیربنایی، تجارت، سرمایه‌گذاری، بخشش بدهی، کمک توسعه‌ای و توسعه منابع طبیعی و انرژی را افزایش دهند. در زمینه کشاورزی طرفین دیدگاهی مشترک دارند مبنی بر این که توسعه کشاورزی می‌تواند امنیت غذایی، کاهش فقر و بهبود زندگی مردم در آفریقا را تضمین کند. زمینه‌های همکاری در این بخش شامل مدیریت منابع آب و زمین، توسعه زیربنایی کشاورزی، مزرعه‌داری، پرورش دام، امنیت غذایی، تبادل و انتقال تکنولوژی کشاورزی، انتقال مهارت و کمک فنی در تولید ماشین‌آلات کشاورزی می‌باشد. چین شرکت‌های قابل اتکا چینی را با اعمال سیاست‌های مالی و تشویقی به مشارکت در پروژه‌های توسعه کشاورزی آفریقا ترغیب خواهد کرد.
- در بخش زیربنایی طرفین موافقت کردند که توسعه این بخش را در اولویت برنامه‌های همکاری چین و آفریقا قرار دهند. در این زمینه چین از پروژه‌های زیربنایی به منظور کمک به اقتصاد کشورهای محصور در خشکی به علت عدم دسترسی آنها به دریا حمایت خواهد کرد. چین شرکت‌های چینی را به توسعه همکاری در پروژه‌های زیربنایی در زمینه‌های ارتباطات جاده‌ای، مخابرات، انرژی، آب، برق و دیگر زمینه تشویق خواهد کرد.
- در بخش تجارت، چین موافقت کرده است که به بعضی از کالاهای از مبدأ کشورهای کمتر توسعه یافته آفریقایی برای ورود به بازار چین هیچ تعرفه‌ای تعلق نگیرد. چین

مذاکره برای لیست کالاهای بدون تعرفه و قوانین مربوطه را با کشورهای مربوطه به طور دوجانبه آغاز خواهد کرد. طرفین همچنین تأکید کردند که کنفرانس بخش بازرگانی که به صورت موازی با اجلاس رسمی برگزار شد، باعث افزایش سرمایه‌گذاری می‌شود و خواستار تداوم آن شدند.

- در بخش توریسم، بر پیشرفت موضوع اجماع حاصل بوده است. کشورهای آفریقایی در بررسی چگونگی افزایش همکاریها، از تصمیم چین در ارائه وضعیت مقصد تأیید شده^۱ به کشورهای موریتانی، زیمباوه، تانزانیا، کنیا، اتیوپی، سیشل، تونس و زامبیا آگاه شدند. بقیه کشورهای آفریقایی نیز خواستار ارائه وضعیت ADS به خود شدند.

- در زمینه افزایش توسعه منابع انسانی و همکاری آموزشی، چین تصمیم گرفته است که طی سه سال آتی کمک مالی خود را به صندوق توسعه منابع انسانی آفریقا برای آموزش ده هزار نفر آفریقایی در زمینه‌های مختلف افزایش دهد. در این زمینه برای هماهنگی درخواستها، پیشنهادات و تدابیر ویژه، طرفین موافقت کردند که اتیوپی بعنوان میزبان این اجلاس و ریاست دوره‌ای آن، هماهنگی امور مربوطه را در پکن به عهده بگیرد.

- در زمینه بهداشت، چین موافقت کرده است که به اعزام تیم‌های پزشکی خود برای بررسی نیاز کشورهای آفریقایی ادامه داده و بعضی از داروها، تجهیزات و لوازم پزشکی را بصورت رایگان در اختیار این کشورها قرار داده و آموزش پرسنل محلی پزشکی را تدارک و برنامه‌ریزی نماید.

- در زمینه ارتقاء همکاری و تبادل فرهنگی، چین موافقت کرده است که فستیوال هنر بین‌المللی که قرار است سال ۲۰۰۴ در پکن برگزار شود، چهره فرهنگی آفریقا و هنرهای آن نمایش داده شود. نشست تا ده گروه از هنرمندان آفریقایی برای اجرای

^۱. Approved Destination Status (ADS)

برنامه دعوت خواهند شد و تعدادی از نمایشگاه‌های هنر آفریقایی نیز در پکن برگزار خواهد شد. چین همچنین تصمیم گرفته است که برنامه فرهنگی تحت عنوان "سفر فرهنگ چینی به آفریقا"^۱ را در سال ۲۰۰۴ سازماندهی کند که طی آن گروه‌های هنری در کشورهای مختلف برنامه اجرا خواهند کرد. چین برای تعمیق روابط مردم چین - آفریقا پیشنهاد برگزاری فستیوال جوانان چین - آفریقا در سال ۲۰۰۴ در پکن را ارائه داد که بعنوان کانالی برای همکاری و گفتگوی دستجمعی بین سازمانهای جوانان دو طرف عمل خواهد کرد. کشورهای آفریقایی ضمن استقبال از این ابتکارات قول دادند که سازمان‌های جوانان و دولت مردان را برای مشارکت در این رویداد ترغیب کنند.

- طرفین همچنین بعنوان یک کار تصمیم گرفتند که اجلاس وزرای مجمع همکاری هر سه سال یک و اجلاس مقامات ارشد هر دو سال یکبار برگزار شود. در این اجلاس برای اولین بار جامعه تجاری و نگاه‌های اقتصادی طرفین بطور همزمان برای مذاکره و گسترش روابط در زمینه‌های مختلف فراهم آمده بودند که نتایج خوبی نیز در پی داشته است. در همین راستا ۲۰ قرارداد بین شرکت‌های چینی و آفریقایی جهت همکاری، سرمایه‌گذاری، تجارت و انتقال تکنولوژی از طریق پروژه‌های مشترک در زمینه‌های مختلف از جمله مهندسی ساخت و ساز، دارو، صنعت و منسوجات به ارزش ۶۸۰ میلیون دلار امضاء شده است. لازم به ذکر است که مبادله تجاری بین چین آفریقا در سال ۲۰۰۰ بیش از ۱۰/۶ میلیارد دلار بوده است که در سال ۲۰۰۲ به ۱۲ میلیارد دلار و در نه ماه اول سال ۲۰۰۳ به ۱۳/۳۹ میلیارد دلار افزایش یافته است.

^۱. Voyage of Chinese Culture to Africa

چین تلاشهای زیادی برای توسعه آفریقا انجام داده است و در مجموع ۱۰/۵ میلیارد از بدهی ۳۱ کشور آفریقایی را بخشیده است که کمک بزرگی به توسعه و اقتصاد کشورهای مذکور محسوب می‌شود. کشورهای آفریقایی از اقدام چین در کاهش بدهی یا بخشش آن تشکر کردند. در همین راستا چین نیز از جامعه بین‌المللی بخصوص کشورهای توسعه یافته درخواست کرده است که اقدامات مشابهی را بعمل آورند. در حاشیه اجلاس نیز مجسمه و یادبود همکاری چین آفریقا نیز با حضور مقامات آفریقایی و چین از جمله مجلس زناوی، نخست وزیر اتیوپی و نخست وزیر چین در آدیس آبابا بعنوان مقر اتحادیه آفریقا برپا شد.

چند نکته پایانی

۱- کشورهای آفریقایی به چین به عنوان شریک حیاتی و استراتژیک در توسعه اجتماعی و اقتصادی نگاه می‌کنند، زیرا چین دارای دانش، تجربه و تکنولوژی عملی در زمینه‌های مورد نیاز آفریقا برای توسعه صنعتی و روستایی. ظرفیت‌سازی و کاهش فقر می‌باشد. این دیدگاه کشورهای آفریقایی به چین به دلایل ذیل می‌باشد.

الف: تقلید چین از دیگر کشورها در نیل به توسعه و اتکاء به روش و تکنولوژی خاص خود: چین برای رسیدن به توسعه هیچ وقت تلاش نکرده است که از دستاوردها یا طرح و نقشه دیگر کشورها تقلید کند و از روش، استراتژی و تکنولوژی مختص خودش در رسیدن به توسعه استفاده کرده است، چیزی که برای غربیها نیز تعجب‌آور است. این یک درس مهم برای آفریقاییها می‌باشد که بر اساس شرایط خود بدنبال راه حل باشند و از ایده و نقشه دیگران تقلید نکنند.

ب: انسجام و وحدت چین در عین بزرگی و پهناوری آن: این کشور سرمایه زیادی را تولید کرده است که از پس انداز و جمع‌آوری سرمایه‌ها بدست آمده است و حالا خود به صادر کننده سرمایه تبدیل شده است. چین به لحاظ بزرگی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی قادر است بدون توجه به تغییر اولویت‌های نظام توسعه بین‌المللی به تمام اهداف خود برسد. در مقابل آفریقا شامل ۵۴ کشور با اقتصادهای کوچک می‌باشد که طرح توسعه هماهنگ برای آنها مشکل و حتی غیر ممکن است و نمی‌توانند به اهدافی دست یابند که یک اقتصاد بزرگ و واحد می‌تواند. لذا آفریقاییان فقط از طریق اتحاد و انسجام سیاسی و اقتصادی می‌توانند به اهداف توسعه دست یابند. چین در حد یک قاره است و حاصل تجربه مدیریت میلیون‌ها انسان است. قدرت غیر متمرکز آن در قالب یک دولت مرکزی با مدیریت خوب جمع شده است و از قابلیت بالایی برخوردار می‌باشد. در مقابل، قاره آفریقا از عدم سازماندهی رنج می‌برد و فقط شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی و شاید بعضی از حاکمان نیز از این وضعیت سود ببرند، اما مردم آفریقا ضرر خواهند کرد. لذا یک دولت شایسته و توانمند که قابلیت مدیریت بالایی در تمام زمینه‌ها را داشته باشد می‌تواند به آفریقا کمک کند.

ج: سازگاری و تداوم و پیوستگی توسعه در چین: یک سیاست واحد بر مبنای قانون و مقررات حتی با عوض شدن افراد، از دیگر نکات قابل توجه در توسعه اقتصاد چین می‌باشد بطوریکه اعتماد چینی‌های خارج از کشور را برای سرمایه‌گذاری در چین جلب نموده است. این نکته‌ای است که توجه آفریقا را نیز به خود جلب کرده است. چین بطور اساسی با تکیه بر منابع انسانی خود پیشرفته کرده است، در حالی آفریقا دارای منابع طبیعی نیز می‌باشد و نیاز به آموزش و تحصیلات مربوطه دارد.

۲- به عقیده برخی تحلیل‌گران اتیوپیایی، روابط چین و اتیوپی به دهه ۱۹۶۰ و سفر امپراتور هایله سلاسی به پکن بر می‌گردد. روابط دو کشور چین و اتیوپی در دوران رژیم هایله ماریام به سردی گرایید، اما در دهه ۸۰ و بخصوص پس از سفر ملس زناوی به چین در سال ۱۹۹۵ و با فعالیت شرکت‌های چینی در زمینه‌های مختلف از جمله جاده‌سازی، سدسازی و پل‌سازی توسعه یافت. احداث بزرگراه کمربندی آدیس‌آبابا و سد تکزه^۱ از مهمترین آنها هستند. هم‌اکنون شرکت‌های چینی در زمینه‌های ساخت و ساز (جاده‌سازی، سد و انبوه‌سازی مسکونی (صد هزار خانه در دست احداث)، مخابرات، برق و منسوجات فعالیت دارند. چینی‌ها با توجه به نفوذ مقامات و سازمان‌های دولتی می‌توانند در اکثر مناقصه‌های پروژه‌های مورد نظر خود برنده شوند و شرکت‌های خارجی توانایی رقابت با آنها را در اتیوپی پیدا نکرده‌اند. در حاشیه اجلاس اخیر، مقامات چینی و اتیوپیایی یک موافقتنامه مهم اقتصادی و فرهنگی را امضا کردند. به عقیده یک تحلیلگر اتیوپیایی، چین در آفریقا دو هدف را دنبال می‌کند. اولی سیاسی است. چین می‌خواهد روابط دوجانبه خود را با کشورهای آفریقایی تقویت کند زیرا این کشورها به حمایت سیاسی یک چین واحد نیاز دارند در حالی که جدایی طلبی تایوان، چین را تهدید می‌کند. دومین هدف چین اقتصادی است زیرا چین نه تنها به عنوان یک قدرت اقتصادی در آسیا بلکه یک قدرت اقتصادی جهانی در حال ظهور است و اقتصاد رو به رشد چین به بازارهای بزرگتر و سرمایه‌گذاری در آفریقا نیاز دارد.

حاکمان اتیوپی نیز از حضور چین در این کشور خوشحال و بدنبال اهداف ذیل هستند: اولاً مدل رشد اقتصادی چین برای رهبران حزب حاکم ائتلافی جبهه دموکراتیک

^۱. Tekezze

اتیوپی (TPLF) جذاب است زیرا توسعه تحت حمایت و نظارت یک حزب اتفاق افتاده است، مدلی که رهبران اتیوپی بدنبال آن هستند. ثانیاً TPLF احساس و گرایش ایدئولوژیکی به چین را نشان می‌دهد، چرا که همه رهبران آن از دانشجویان چپگرا و جنگجویان شبه نظامی هستند و دکترین نظامی مائو را مطالعه کرده‌اند.

۳- در حاشیه اجلاس، مقامات اتاقهای بازرگانی کشورهای آفریقایی برای هماهنگی بیشتر با جامعه بین‌المللی تصمیم گرفتند که یک اتاق بازرگانی آفریقایی را تحت نظارت اتحادیه آفریقا تشکیل دهند. بدین منظور یک کمیته اجرایی هفت نفره برای پیگیری موضوع تشکیل شده است و قرار است اولین اجلاس خود را در اوایل سال ۲۰۰۴ در اتاق بازرگانی آدیس آبابا برگزار کند.

علی شیخ‌علی

سفارت جمهوری اسلامی ایران - آدیس آبابا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی